

**JAK MÓWIĆ, BY NAS SŁUCHANO?
O PERSWAZYJNEJ
FUNKCJI WYPOWIEDZI**

**BEATA ZIELIŃSKA
TADEUSZ BANOWSKI**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania języka polskiego dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek
Recenzja merytoryczna – Sabina Furgoń
Dorota Dąbrowska
dr Beata Rola
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Jak mówić, by nas słuchano? O perswazyjnej funkcji wypowiedzi

Klasa / czas trwania zajęć:

klasa II / 90 minut

Cele:

Uczeń:

- interpretuje tekst wykładu;
- odczytuje intencje nadawcy i ocenia je pod kątem etyki wypowiedzi;
- dostrzega związki pomiędzy literaturą a codziennymi sytuacjami komunikacyjnymi;
- uczy się odpowiedzialności za słowo;
- dostrzega siłę sprawczą języka;
- określa sytuację komunikacyjną i funkcje języka;
- rozróżnia i nazywa argumenty.

Metody/techniki/formy pracy:

- praca z testami kultury;
- heureka;
- dyskusja;
- praca w grupie, praca zespołowa.

Środki dydaktyczne:

- Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty);
- Andrzej Frycz Modrzewski, *O poprawie Rzeczypospolitej* (fragmenty).

Opis przebiegu lekcji:

Część wstępna:

Uczniowie omawiają schemat aktu komunikacji (<https://image3.slideserve.com/6099943/akt-komunikacji-j-zykowej-L.jpg>), podają propozycje cech dobrego rozmówcy – wnioski zapisują na tablicy, wyjaśniają pojęcie: retoryka, wymieniają środki retoryczne.

Część właściwa:

W odniesieniu do przeczytanych tekstów rozważają pojęcia:

- siła sprawcza języka;
- etyka słowa.

Następnie oceniają perswazyjne zabiegi językowe, przypominają rodzaje argumentów. Uczniowie pracują z tekstami Skargi i Modrzewskiego w parach i wykonują polecenia:

- wyszukaj w tekstach przykłady argumentów;

- wskaż środki retoryczne, jakimi posługują się autorzy i określ ich funkcje;
- opisz cechy stylu oraz określ znaczenie stylizacji biblijnej.

Nauczyciel sprawdza efekty pracy wybranych uczniów, pozostali porównują i uzupełniają swoje zapisy. Dalej w parach uczniowie tworzą krótkie wypowiedzi o charakterze retorycznym, które prezentują na forum klasy.

Część podsumowująca:

Uczniowie oceniają swoje wystąpienia (ocena koleżeńska), zastanawiają się nad celowością stosowania figur retorycznych w codziennych sytuacjach komunikacyjnych, podają przykłady takich zastosowań.

Komentarz metodyczny

Lekcja sprawdzi się w pracy z uczniami ze SPE ze względu na różnorodne metody i wyzwalanie możliwości twórczych. Uczniowie SPE powinni otrzymać karty pracy z zaznaczonymi fragmentami do analizy. Zastosowane w lekcji metody kształtują umiejętność pracy w grupie, która jest elementem ułatwiającym komunikację i wspólne dochodzenie do rozwiązania problemu, oraz wykorzystują formę prezentacji – stanowi to ważne elementy na rynku pracy, również w kontekście etyki słowa. W lekcji kształcone są kompetencje: w zakresie rozumienia i tworzenia informacji, wielojęzyczności, technologii i inżynierii, osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się. Nauczyciel może podjąć decyzję o wysłuchaniu całego wykładu, ale wtedy na realizację lekcji trzeba przeznaczyć znacznie więcej czasu; wykład trwa 80 minut. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy, wykorzystać mocne strony ucznia, tworzyć atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i doświadczeń dostosować materiały i narzędzia do warunków i możliwości ucznia (np. w materiałach tekstowych powiększyć czcionkę, zastosować zakreślenia), dostosować wymagania edukacyjne, stopień, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu i udzielić wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską, stosować ocenianie kształtujące, wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a w których miejscach popełnił błędy lub co wykonał źle, w jaki sposób może uzupełnić braki lub poprawić błędy oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności. Należy umożliwić także rozwój uczniowi zdolnemu poprzez angażowanie go w dodatkowe czynności, opracowanie pomocy dydaktycznych.